

Такриз

ба фишурдаи диссертатсияи Одинаева Гулбону Мадалиевна дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғоявию бадеии ашъори лирикии Ҳақназар Ғоиб» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.01.-Адабиёти тоҷик

Адабиёти даврони Шӯравии тоҷик, ки ҳамчун адабиёти «ҳомии манфиатҳои мардум» ва реализми сотсиалистӣ шинохта шуда буд, зимни таҳқику бознигарии амиқ нишонгари он аст, ки «реализм»-и мавриди назари он бештар чанбаи сиёсату идеологӣ дошт.

Паҳлуҳои гуногунчанбаи зиндагии мардум ба тарбияти сиёсии инсонӣ нав, созандаи ҷомеаи коммунистӣ нигаронида шуда буд. Масоиле, ки ба адабиёту фарҳанги халқҳои империяи Шӯравӣ саҳт таъсиргуздор буданд.

Дар имтидоди даврони истиқлолият адабиёти тоҷик низ дигаргуниҳои қобили мулоҳизаро мутаҳаммил гардид. Ин дигаргуниҳоро метавон дар заминаи мавзӯӣ ва дарунмояҳо, гузинаҳои идеявӣ-бадеӣ ва жанрӣ эҳсос кард. Бозтоби ҳунари ва сатҳи эҷодии шоирон дар ин айём дар ҳамин чанбаҳои жанрӣ ва самтҳои идеявӣ-мавзӯӣ густариш ёфта, нерӯманд мегардад.

Дар таълифи рисола, ки омӯзиши ашъори дилнишин ва пурмуҳтавои Ҳақназар Ғоиб баррасӣ мегардад, суҳаншиносони ватанӣ ва хориҷӣ таваҷҷуҳи хоса зоҳир намуда, осори ӯро дар радифи саромадони шеърӣ тоҷик медонанд. Дар мақолаҳои Абдурраҳмон Абдуманнонов «Сурӯши таърих» (1980), М. Тоҷдинӣ «Аз «Шоҳнома» то «Эҳёнома» (1980), «Ҳақназар Ғоиб аз табори Рӯдакӣ ва Фирдавсӣ» (2013), Шоҳвалӣ Саидҷафаров «Сабз гардад як ниҳолу орзу» (1996), Абдунабӣ Сатторзода «Ҳақназар ва шеърӣ нарми ӯ» (2013), Мирзо Мулоҳмадов ва Абдулхай Қаландар «Шарқу Ғарби тифли як гаҳвора аст» (2017) ашъори Ҳ. Ғоиб баррасӣ гардидааст.

Адабиётшиносии саршиносии тоҷик Абдурраҳмони Абдуманнон зимни таҳлили эҷодиёти шоир гуфтааст: «Шеърҳои Ҳақназар Ғоиб то имрӯз камтар диққати аҳли танқидро ба худ кашида бошанд ҳам, кайҳо писанди хонандагонро оҳангсозон гардида, ба ашъори ин шоир оҳанг баста, таронаҳои дилнишин сохтаанд. Шеърҳои Ҳақназар аз меҳри гарми гӯяндаи он ба зиндагӣ ва инсон, аз нигоҳи гарми ӯ ба рӯйдодҳои рӯзгор баҳравар буда, ҳам эҳсоси афкори хонандаро меангезад, ҳам симои шоирро муайян мекунад».

Масъуди Ирфонӣ аз «ду асари кӯчак, вале пурмояю пурбор»-и Ҳақназар Ғоиб «Қиссаи аспӣ хатлӣ» ва «Навҳаи Фирдавсӣ ба марги Рустам» дар маҷаллаи ҳаҷман бузурги «Бухоро» мухтасар маълумот дода, аз ҷумла менависад, ки аз ду китобчаи ба хуруфи форсӣ чопшудаи

ӯ «бӯйи дилангези меҳр ба сарзамини ниёгон, фарҳанг ва асотир ба машом мерасад ва инсонро ба «шӯру вачд меоварад».

Мақсади асосии таҳқиқ таҳлилу арзёбии зиндагӣ ва фаъолияти эҷодии Ҳақназар Ғоиб, баррасии чанбаҳои идеявӣ, мавзӯӣ ва ҳунари, мероси адабӣ ва таъйини ҷойгоҳу нақши ӯ дар ҳавзаи адабии Кӯлобу адабиёти тоҷик ва дар маҷмӯъ дар раванди адабиёт мебошад. Барои амалисозии аҳдофи мазкур вазифаҳои зерин иҷро шудаанд:

- таъйину асоснок намудани чанбаи назарии мавзӯи таҳқиқ;
- таълифу тадвини зиндагиномаи комили илмии Ҳақназар Ғоиб;
- муайян намудани мероси адабии шоир,
- тавсифи вижагиҳои жанриву мавзӯӣ;
- таҳлили сохтору муҳтавои ашъори адиб;
- ошкор намудани танаввуъи жанрии шеъри шоир;
- таҳқиқи хусусиятҳои забону сабки ашъор;
- таҳлили вижагиҳои ҳунари-идеявии ашъори адиб;
- таъйини нақши ҷойгоҳи шоир дар раванди адабии ҳавзаи адабии Кӯлоб ва дар маҷмӯъ дар ҷараёни адабиёти муосири тоҷик.

Объекти таҳқиқ. Доираи адабии Кӯлоб чун ҷузъи таркибии ҳаёти адабии ҷумҳури, осори Ҳақназар Ғоиб ва ашъори шоироне, ки ҳамнасли Ҳақназар Ғоиб мебошанд, инчунин фазои фарҳангӣ ва иҷтимоии Кӯлоб ҳамчун объекти таҳқиқ қарор дода шудааст.

Предмети таҳқиқ. Дар диссертатсия ашъор ва маҷмӯаҳои гуногуни шоир «Тӯшаи роҳ» (1972), «Сурӯши Хатлон» (1973), «Рамзи ҳаёт» (1978), «Нигоҳи гарм» (1981), «Зинароҳ» (1983), «Тоҷи офтоб» (1986), «Чашми саҳар» (1989), «Эҳёнома» (1989), «Барги сабзи ишк» (1991), «Ашки нур» (1993), «Атри гиёҳ» (1995), «Таронаҳои моҳтобӣ» (2001), «Хаймаи нур» (2004), «Зинда бо гудозишҳо» (2004), «Ашки офтоб» (2005), «Муқаддаснома» (2005), «Нафас то бар нафас овози вақт аст» (2005), «Сарнавишт» (2005), «Дар бистари нарми гул» (2009), «Муждаҳои ориёнӣ» (2013), «Гул, шиша ва санг» (2015), «Қиссаи аспӣ хатлӣ» (2015), «Навҳаи Фирдавсӣ ба марги Рустам» (2015) истифода ва баррасӣ гардидаанд.

Навгонии диссертатсияи мазкур ба маводи таҳқиқ, биниши шоиронаи Ҳақназар Ғоиб бастагӣ дошта, имкон медиҳад аз ӯ ҳамчун шоири асилу соҳибтабъ қазоват шавад. Дар рисола нахустин бор таҳаввули ҷустуҷӯҳои эҷодии шоир мавриди баррасӣ қарор гирифта, саъй шудааст, хусусиятҳои идеявӣ-мавзӯӣ, жанри ва чанбаҳои бадеиву зебошинохтии ашъори ӯ муайян гардад. Барои аввалин бор дар адабиётшиносии тоҷик мақоми Ҳақназар Ғоиб дар раванди ҳавзаи адабии Кӯлоб ва шеъри муосири тоҷик таъйин мегардад.

Аҳаммияти назарии таҳқиқ. Омӯзиш ва таҳқиқи ҳаматарафаи эҷодиёти Ҳақназар Ғоиб на танҳо барои дарки моҳияти аслии сухани шоир зарур аст, балки барои маърифати ҳадафҳои адиб, муайян кардани мақоми ӯ дар адабиёти муосири тоҷик, инчунин нишон додани

қонунмандиҳои инкишофи адабиёт дар марҳилаи муайян дорои арзишҳои илмӣ мебошад.

Дар поён дар радифи хусну мазиятҳои афтореферати рисолаи Одинаева Г.М. дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғоявию бадеии ашъори лирикии Ҳақназар Ғоиб» лозим аст ба чанд камбуду навоқисе, ки вучудашон назаррас аст, бояд ишорат намуд:

1. Ба андешаи мо беҳтар буд, агар навғониҳои автореферат дар шакли тартибӣ бо нишон додани рақам гуфта мешуданд;

2. Хуб мешуд агар номи боби аввал «Ҳаётва фаъолияти эҷодии Ҳақназар Ғоиб» ном дорад ба «Ҳаёт ва фаъолияти шоирии Ҳақназар Ғоиб» иваз карда мешуд;

3. Баъзе аз зерфаслҳо бидуни шарҳу тавзеҳоти муқаддамотӣ бо мисол оғоз мегарданд ва баъдан тарҷумаву шарҳ мушкилоти он ва пешниҳодоти пажӯҳанда зикр мегардад. Ба андешаи мо барои равшан шудани моҳияти масъала зарур аст, аввал баёну ташреҳи лозим сурат бигирад.

4. Дар афтореферати диссертатсия ҷо-ҷо иштибоҳоти техникӣ ба назар мерасанд.

Бояд гуфт, ки камбуду норасоӣҳое, ки зикр шуд ҳаргиз қиммати автореферати рисоларо кам намеkunанд. Автореферати рисолаи мазкур дар савияи зарурии илмӣ навишта шудааст.

 Мирзо Муллоаҳмад
Сарҳодими илмӣ Институти омӯзиши
масъалаҳои Осиё ва Аврупои АМИТ,
узви вобастаи АМИТ

Имзои Мирзо Муллоаҳмад ро
Тасдиқ мекунам.
Нозири калони кадри институт

